

Kitekintés: A Balaton-felvidéki Nemzeti Park földtani értékei

Az 1997-ben létesült mintegy 57 ezer hektáron elterülő Balaton Felvidéki Nemzeti Park gondozása alatt álló változatos terület számos különlegességgel ismertet meg bennünket, amelyek közül kiemelkednek a földtani értékek.

A Balaton-felvidéket fölépítő kőzetek közül a szárazföldi eredetű perm-i vörös homokkő, valamint a rátolódott sekélytengeri triász üledékek egymásra települését a Balatonarács szomszédságában lévő vasúti bevágásban tanulmányozhatjuk, amely az eróziós és szögdiszkordancia egyik legszebb, leglátványosabb példája.

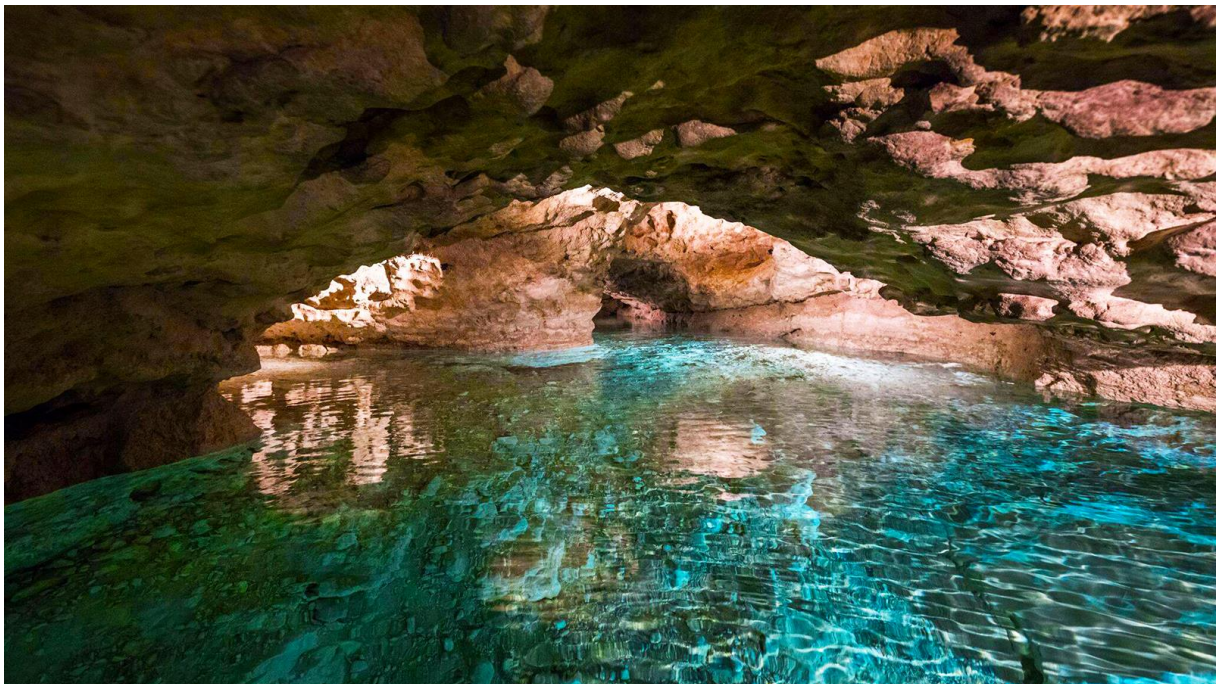
A híres „Perm – Triász határ” a balatonarácsi vasúti bevágásban. Az alsó, vörös színű perm időszerű szárazföldi vörös homokkőre diszkordánsan, azaz nem folyamatosan, hanem üledékképződési hiátust jelző határozott, a rétegek korábbi fekvésére szöveget záró vonal mentén triász korú, tengeri mészkő települt.

A Tihanyi-félsziget Magyarország egyik legszebb tája, s tájképi adottságai mellett különleges felszíni képződményei (a gejzirkúpok, a Külső- és Belső-tó, a barátalakok, a szélformálta szfinx sziklák), a magaslatokról elénk táruló panoráma, a gazdag növény- és állatvilág, valamint a történelmi-kultúrtörténeti emlékei miatt Európa Diplomás terület.

Gejzirkúp a Tihanyi-félszigeten. A háttérben az ófalu házai húzódnak az Apátság templom-épületegyüttesével.

A Balaton-felvidéket óidei vörös homokkő vonulatok, fiatal bazaltvulkánok, laza homokos felszínnek, kemény triász mészkőszirtek építik föl, amely változatos fejlődéstörténete miatt igen tagolt terület, s a geológiai, felszínalaktani ritkaságok valóságos tárházát nyújtja. A mészkövek barlangjai (a balatonfüredi Lóczy Barlang vagy a csónakkal bejárható Tapolcai Tavasbarlang) gyönyörű karsztos, termálkarsztos képződményeket rejtene. Az Úrkút melletti egykori mangánbánya pedig a trópusi toronykarsztok ősi formavilágát tárja elénk.

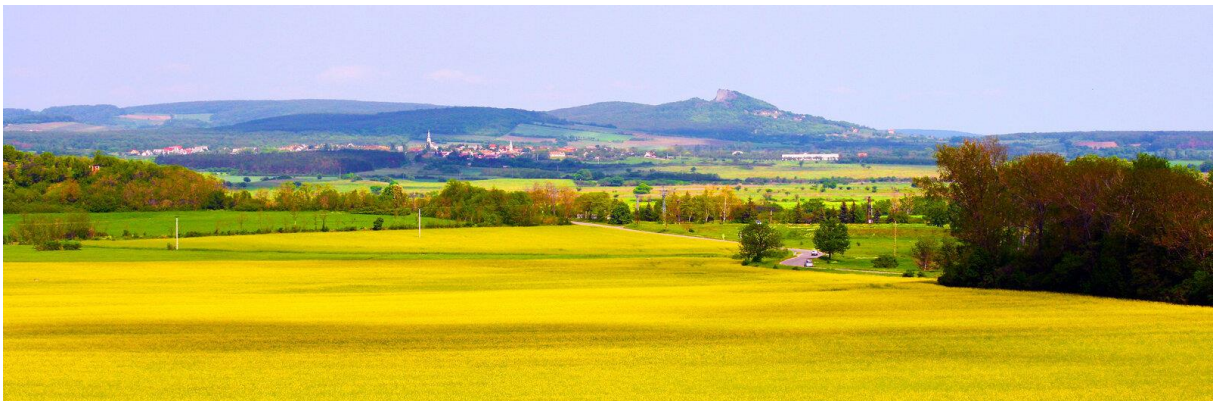
A csónakkal is bejárható Tapolcai Tavasbarlang egy részlete

A karsztos formák mellett a vulkáni képződmények a legfigyelemreméltóbbak. A Hegyestű, ahonnan szép kilátás nyílik tóra, a környéki hegyvonulatokra és a Káli-medencére, föltárja a fiatal, mindössze néhány millió éve megszilárdult bazalt oszlopos szerkezetét, a régi bányaudvarban kialakított geológiai bemutatóhely pedig hazánk legfontosabb kőzeteivel és ásványaival ismerteti meg.

Hegyestű

A festői Káli-medencét egy parti homokkő vonulat elválasztja a tótól, mégis e belső terület egyre többen keresik föl. Nem véletlenül, hiszen a kis falvakat, a szőlővel ültetett domboldalakat, a különös kőzeteket, és felszínformákat, a tarka réteket tömörítő kismedence a Balaton-felvidék valódi gyöngyszeme. A Fekete-hegy Eötvös kilátójáról szemet gyönyörködtető látvány tárul elénk. Ide nem csak a kilátó miatt érdemes fölmászni. Köveskál irányából egy igen szép és meredek vízmosás mentén, a hegy vulkáni rétegeit is föltáró Vaskapu-árok mellett húzódó ösvényen érünk el a hegy széles platójára. A hegytetőn kerekded kis tavak (pl. Bika-tó) fogadnak. Szemet gyönyörködtető látvány, s emellett igen értékes vízparti növénytakaságoknak adnak otthont.

A Káli-medence látképe déli irányból a háttérben a Hegyestű félig lebányászott kúpjával

Szentbékáll, Kővágóörs és Salföld határában, egy hosszú sávban keményre cementálódott homokkövek nyúlnak el. A homokkővet a jégkorszak fagyaprózódásai összetöredezték önálló blokkokká, majd a lejtős tömegmozgások következtében ezek össze- vagy egymásra torlódtak. Így jöttek létre a hatalmas sziklatömbökből álló kőtengerek, melyek közép-európai viszonylatban páratlan képződményeknek számítanak. Salföldön egyébként kihagyhatatlan a helyi majorság meglátogatása, amely régi, hagyományos háziállat-fajtákkal ismertet meg bennünket. Salföldhöz hasonló kis ékszerdoboz az egy tektonikus vonal mentén feltörő ásványvizéről híres Kékkút, amely egyre inkább országos hírű zenészek, írók, közéleti személyiségek afféle művészfalujává kezd válni.

Kelemenkő – részlet a Szentbékáll határában húzódó Kőtengerből

A Badacsony, Csobánc, Gulács, Szigligeti Várhegy, a bazaltorgonáiról méltán híres Szent György-hegy és társaik a földtörténeti közelmúlt bazaltvulkanizmusának emlékei, az egykori felszín eredeti magasságait őrző tanúhegyek, vulkáni kúpok Európában egyedülálló tájképet alkotnak. Itt a háborítatlan természet kincsei az őslakosok harmonikus együttélésével évezredes kultúrtáját, s Magyarország egyik legvonzóbb turisztikai desztinációját hozta létre.

A Keszthelyi hegység erdői és érdekes karsztformái hosszabb hegyi túrák során járhatók be, a nemzeti park legnyugatabbi részén elterülő Kis-Balaton pedig a vízi élővilág paradicsoma. Ez a táj már 1951. óta természetvédelmi terület, 1979-ben pedig fölkerült a Ramsari területek (kiemelkedő jelentőségű vizes élőhelyek) rangos listájára, ahol 232 madárfaj költ rendszeresen, és fordul elő nagy számban, köztük a magyar természetvédelem címerállata, a nagy kócsag.

*szöveg: Csuták Máté
képek: Internet*